

**«РЕАЛІЇ ТА ІЛЮЗІЇ СВОБОДИ:
ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ СУЧАСНОСТІ»**

*Всеукраїнська науково-практична конференція. —
Полтава, 21-22 жовтня 2011 року [Полтавський національний педагогічний університет імені
В.Г.Короленка, кафедра філософії]*

21-22 жовтня 2011 року у Полтавському національному педагогічному університеті імені В.Г.Короленка відбулася науково-практична конференція «Реалії та ілюзії свободи: філософський аналіз сучасності». У її роботі брали участь близько ста науковців провідних закладів освіти і науки України, у тому числі: Інституту філософії імені Г.С.Сковороди НАН України, Київського національного університету імені Т.Г.Шевченка, Київського національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова, Львівського національного університету імені І.Франка та інших навчальних і наукових закладів.

Класична проблематика конференції, її «вічний» філософський зміст був актуалізований у контексті різноманітних політичних, правових, економічних, технологічних та інших моментів сьогодення. Розмаїття ракурсів аналізу проблематики свободи обумовило поліфонічність та полемічність виступів учасників конференції.

Робота **першої секції** конференції (*керівник, доктор філософських наук, професор П.А.Кравченко*) **«Свобода в соціально-політичному контексті : антагонізм влади і свободи»** була об'єднана соціально-політичним контекстом аналізу проблеми свободи і її зв'язком із владними відносинами у сучасному українському суспільстві.

Більшість учасників цієї секції розглядали свободу у руслі загального історично-філософського процесу і як безумовну цінність громадянського суспільства, що перебуває у процесі складної трансформації. Традиційний підхід у тлумаченні свободи як усвідомленої необхідності продемонстрували у своїй доповіді **Є.Ф. Сластенко** та **І.П. Скиба**. Проблема свободи у онтології Хайдеггера була проаналізована **А.Є. Залужною**, онтологічно-екзистенційні виміри свободи дослідив **П. А. Кравченко**. Близькою за спрямованістю і метою була доповідь **Є.Н. Юркевич** присвячена екзистенціально-герменевтичному змісту свободи.

Негативні моменти трансформації свободи у сучасному суспільстві були у центрі уваги **І.В. Усанова**, **М.С.Назаренко**, **В.П.Прудкої**. Ці автори з тривогою констатували, що постмодерністська свобода обертається трьома негативними наслідками: втрата особистої ідентифікації, соціальна дезорієнтація і перетворення свободи на симулякр. Парадокс сучасної суспільної свободи, з точки зору цих авторів, у її оберненні на власну протилежність, у тотальному «поневоленні» свободою. В утвердженні власної свободи та індивідуальності людина відвертається від самої людськості як такої. Така мета відокремлює її від суспільства, від інших особистостей, тому індивідуалізм та постмодернізм вживаються нині майже як синоніми. Моральний аспект негативізму сучасного стану суспільної свободи вбачається у тому, що у суспільстві панують споживацька психологія, відчуження людей, криза гуманізму, розгул негідних пристрастей, бурхливих спокус, культ бездуховного комфорту, широка повень войовничої аморальності, коли девальвуються і занепадають такі поняття як «совість», «справедливість», «мораль», «моральність», «духовність».

Друга секція конференції (*керівник кандидат філософських наук, провідний науковий співробітник Є.І.Андрос «Етичні і антропологічні виміри свободи»*) спря-

мувала свою роботу на дослідження антропологічних і етичних засад свободи. **Є.І.Андрос** у своїй концептуальній доповіді зробив аксіологічний аналіз культури сучасного українського соціуму та його різних страт від правлячої верхівки до сільської громади. Зупинившись на деяких найбільш екзистенційно значущих проблемах буття української людини у світі та необхідності його екзистенційної ваги вибору, доповідач зазначив, що облаштування саме внутрішньоукраїнського буття згідно засадничих європейських цінностей та пріоритетів є беззаперечною першістю державного суверенітету над усіма іншими цінностями. Колосальною проблемою вітчизняної моделі капіталізму він вважає те, що це капітал, у своїй панівній більшості, компраторської, а не національної за своєю спрямованістю буржуазії.

Антропокультурний контекст політичної свободи на матеріалі філософії Ф.Ніцше дослідив **Г.І.Шалашенко**. Автор здійснює порівняльний аналіз «європейськості» з українською національною ментальністю і доходить до невтішних висновків про їхню принципову відмінність. Він пов'язує свободу з загальнокультурним і особистісно-екзистенційним контекстом в акті конкретно-історичного вибору пріоритетів сучасної соціально-політичної орієнтації. Справжня свобода приходить «зсередини», вона відтворюється як результат виконання свідомого зусилля і кропіткої праці.

Антропологія та онтологія свободи досліджується у доповіді **Д.Я.Стецько**, який, наголосив, що антропологічне бачення проблеми свободи збігається з феноменологічним. **М.М.Мовчан** звертається до екзистенціального та психоаналітичного тлумачення свободи. У схожому контексті представила свободу **А.А.Машталер**, яка звернулась до свободи як інтенції «духу» у його філософсько-антропологічному аспекті.

Третя секція конференції (*керівник доктор філософських наук, професор Г.І.Волинка «Економічні, юридичні і історичні аспекти свободи»*) була присвячена економічним,

технологічним і юридичним аспектам свободи . Її учасники намагались простежити зрушення у традиціоналістському розумінні свободи, які відбуваються під тиском економічних глобальних змін і їхнє віддзеркалення у правовій свідомості суспільства. Професор **Гужва О.П.** доводить, що глобалізація як тотальна зміна усіх рівнів соціокультурного буття в усіх країнах в період новітньої історії зумовлює звуження як об'єму поняття свободи, так і внутрішніх процесів її реалізації в соціальних утвореннях. Він робить висновок про те, що в сучасному глобальному, високотехнологічному суспільстві свобода стає ілюзорною, переходить в проблему нездійсненого.

Д.П. Сепетий досліджує зв'язок між соціальною справедливістю та приватною власністю. На його погляд єдиною насправді природною власністю людини є її тіло. Будь-яке інше майно, яким володіє людина, не є природним і безумовним. Людина набуває права приватної власності на певне майно лише остільки, оскільки суспільство визнає за нею таке право. Проблема свободи в економічній антропології постала у доповіді Л.І.Войнарьської.

Підсумовуючи результати виступів учасників конференції і матеріали їх доповідей слід відзначити, що переважали настрої стурбованості станом загального морального, духовного та культурного стану нашого суспільства. Більшість виступаючих вбачають причини кризи у моральній деградації суспільства і в першу чергу його правлячої верхівки. Подолати таку ситуацію можливо лише на основі філософського осмислення дійсності і застосування цих знань у суспільно — політичній практиці.

*Огляд підготував кандидат філософських наук,
доцент кафедри філософії Полтавського національного
педагогічного університету імені В.Г.Короленка
Пономарьов Юрій Юрійович*